

Вадим СЕВАСТЬЯНОВ

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітній ступінь «магістр»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Рудик В.К.**

д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та електронних платіжних систем,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ОСНОВНІ ЧИННИКИ НЕОБХІДНОСТІ ПОДАЛЬШОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Зміни демографічних і економічних умов у суспільстві зумовляють регулярно переглядати системи пенсійного забезпечення. Україна почала формувати свою сучасну національну пенсійну систему на початку 2000-х років ХХІ-го століття, прийняттям пенсійного законодавства [1]. Реформування вітчизняної пенсійної системи передбачає створення і функціонування трьох рівнів за прикладом багатьох європейських країн. Незважаючи на проведення пенсійної реформи дослідження показують, що Україна відстає від країн пострадянського простору з проведення пенсійних реформ і створення адекватної до ринкових умов системи соціального захисту громадян, які втратили працездатність.

Основними факторами незадовільного функціонування української пенсійної системи є:

- 1) складна демографічна ситуація та негативні тенденції її розвитку;
- 2) макроекономічний стан держави;
- 3) високий рівень «тінізації економіки»;
- 4) значна «тінізація» виплат працівникам;
- 5) високий рівень трудової міграції;
- 6) недостатня поінформованість населення щодо проведення пенсійного реформування.

Акцентуючи увагу на важливості демографічного фактору при створенні ефективної вітчизняної пенсійної системи, більшість вітчизняних фінансистів вважають, що не він є основним. Основною проблемою, на їх думку, є економічна ситуація в країні. Щоб не робити у самій пенсійній системі, які б заходи не пропонувати, можна щось «направити», але проблеми у цілому не вирішити. Міжнародні експерти пропонують розглядати демографічну проблему у загальному контексті соціально-економічного розвитку будь-якої держави. Необхідна об'єктивна умова формування довгострокової макроекономічної стратегії [2].

Макроекономічний стан держави – не менш важливий фактор, який впливає на стан пенсійної системи. Пенсійна система України перебуває у складному становищі і на сьогоднішній день не може повністю задовольнити необхідні потреби громадян пенсійного віку. Питома вага пенсіонерів протягом останніх п'яти років складає приблизно 27% всього населення нашої країни. У зв'язку з цим пенсійні виплати займають досить високий відсоток по відношенню до обсягу ВВП країни. Незважаючи на зростання мінімальної і середньої пенсій у країні, середньої заробітної плати за досліджуваний період, їхні розміри не можуть задовольняють потреби українських

пенсіонерів і працездатне населення. Коефіцієнт заміщення має динаміку до зниження і у 2018 році рівнявся 42,7% [3]. Це свідчить про те, що обсяги пенсійних виплат для громадян не покривають навіть і половини грошових доходів нинішнього працездатного населення.

Фінансовий аспект у пенсійній сфері є надзвичайно важливим, адже громадяни пенсійного віку становлять майже третину всього населення країни. Забезпечити фінансовими ресурсами їхні потреби є одним із основних завдань державних фінансових інститутів. Однією із причин такого значного об'єму дефіциту ПФУ, на думку багатьох фінансових експертів, є значна частка тіньової економіки. Із 26 млн. працездатного населення в країні сплачує єдиний соціальний внесок тільки 10 млн. чол. [4]. І це створює проблему, тому що сплата єдиного соціального внеску є основним джерелом фінансування солідарної пенсійної системи. Виведення виробництва із тіньової економіки повинно сприяти скороченню дефіциту ПФУ і збільшенню фінансових надходжень у його доходну частину.

Проблема наявності тіньового сектора є надзвичайно актуальною для української економіки, адже через ухилення від сплати податків з'являється надвисокий дефіцит коштів у державному бюджеті, що призводить до урізання соціальних проблем, зменшення видатків на потреби суспільства. У 2018 році дефіцит Пенсійного фонду України залишається достатньо високим – понад 139 млрд. грн. [3]. Це призводить до залучення коштів із Державного бюджету держави, адже згідно із чинним вітчизняним пенсійним законодавством дефіцит ПФУ покривається саме із нього.

Відповіддю суспільства на швидке зростання чисельності осіб

пенсійного віку став прискорений розвиток і подальша трансформація пенсійних систем. Україна потребує диверсифікованої, багаторівневої пенсійної системи, яка буде заохочувати до продовження трудової діяльності, стимулювати індивідуальні заощадження.

Перелік використаних джерел

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9.07.2003 р. № 1058-IV. URL: [http:// zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua).
2. Основні питання реформування пенсійної системи в Україні. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору» серпень 2018 р.
3. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <http://www.pfu.gov.ua/>.
4. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.